

Emne: Den Kolde Krig (1945-1990)

Indhold:

- Kilde 1: George Kenan om Sovjetunionens politik, 1946
Kilden er kopieret fra Carl Johan Bryld. Verdenshistorie til HHX. Systime. 2018
- Kilde 2: Ambassadør Novikov om USA's politik, 1946
Kilden er kopieret fra Carl Johan Bryld. Verden efter 1914. Systime. 2017.
- Kilde 3: David Horowitz om ansvaret for Den Kolde Krig, 1965
Kilden er kopieret fra David Horowitz: The Free World Colossus. Hill and Wang, 1965. Her efter H. Berentzen og V. Friborg Hansen: Den kolde krigs oprindelse. GMT, 1980. s. 71-72.
- Kilde 4: Statistik over modtagerlandene for Marshallhjælpen 1948-51
Kilden er kopieret fra Carl Johan Bryld. Verden efter 1914. Systime. 2017.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 90 minutters forberedelsestid.

I forberedelsestiden opstiller og besvarer eksaminanden to til tre relevante problemstillinger på baggrund af det udleverede materiale og relevant materiale fra undervisningen.

Kilde 1: George Kennan om Sovjetunionens politik, 1946

Om kildens historiske kontekst:

George Kennan (1904-2005) var amerikansk diplomat med erfaringer fra Sovjetunionen siden 1930'erne. I 1944 blev han chargé d'affaires ved USA's ambassade i Moskva og rangerede dermed lige under ambassadøren.

Kennan sendte d. 22. februar 1946 et "langt telegram" til Udenrigsministeriet i Washington. Heri konkluderede han før de fleste andre, at USA måtte forberede sig på en langvarig konflikt med Sovjetunionen. Kennans vurderinger fik stor indflydelse på de følgende års amerikanske politik.

" Vi har at gøre med en magt, der fanatisk har hengivet sig til troen på, at der ikke kan eksistere nogen varig sameksistens med USA, at det er ønskværdigt og nødvendigt, at den indre harmoni i vores samfund forstyrres, vores traditionelle livsform ødelægges, og at vores stats internationale autoritet brydes, hvis Sovjetmagten skal være sikker. (...)

Det har et udbygget og vidtspændende apparat til at udøve indflydelse i andre lande. I modsætning til Hitlertyskland er Sovjetmagten hverken skematisk eller dumdristig. (...)

Uimodtagelig for fornuftens logik er (Sovjetunionen) højst følsom over for magtens logik. (...) Hvis modstanderen har tilstrækkelig styrke og viser sin vilje til at bruge den, behøver han sjældent at gøre det.

(...)

Af disse grunde mener jeg, at vi roligt og med godt mod kan tage fat på problemet, hvordan vi skal behandle Rusland. Om måden det skal gøres på, vil jeg blot fremlægge følgende konkluderende kommentarer.

1. Vores første skridt må være at begribe og realistisk erkende, hvilken slags bevægelse vi har med at gøre. Vi må studere den med samme mod og objektivitet, som en læge studerer uregelmæssige og urimelige individer.

2. Vi må sørge for, at vores offentlighed bliver belært om realiteterne i den russiske situation. Jeg kan ikke overdrive betydningen af dette. Pressen kan ikke gøre dette alene. Det må først og fremmest gøres af regeringen, som nødvendigvis er mere erfaren og bedre informeret om de praktiske problemer. Her bør vi ikke lade os afskrække af billedets hæslighed. Jeg er overbevist om, at der ville være langt mindre hysterisk anti-sovjetisme i vort land i dag, hvis vort folk bedre forstod den virkelige situation (...)

Der er intet så farligt eller så skræmmende som det ukendte. Det vil måske blive fremført, at afsløring af flere oplysninger om vores vanskeligheder med Rusland vil påvirke det russisk-amerikanske forhold uheldigt. Jeg mener, at hvis der her er nogen virkelig risiko til stede, så må vi have mod til at møde den, og jo før jo hellere. Men jeg kan ikke se, hvad vi skulle risikere. Vore interesser i dette land er bemærkelsesværdigt små, også efter mægtige demonstrationer af vores venskab med det russiske folk. (: gennem våbenhjælp under Anden Verdenskrig) Vi har ingen investeringer at værne om, ingen handel at miste, næsten ingen borgere at beskytte, få kulturelle kontakter at bevare. Vores interesser ligger snarere i, hvad vi håber på, end hvad vi har; og jeg er overbevist om, at vi har bedre mulighed for at virkeliggøre disse håb, hvis vores offentlighed er oplyst, og hvis vores forhold til russerne udelukkende baseres på realisme og kendsgerninger.

3. Meget afhænger af vores eget samfunds sundhed og energi. Verdenskommunismen er som en ondartet parasit, der kun kan leve på sygt væv. På dette punkt mødes indenrigspolitik og

udenrigspolitik. Enhver modig og dybtgående forholdsregel, der tages for at løse indre problemer i vores eget samfund, for at forøge selvtilliden, disciplinen og samfundssindet i vores folk, er en diplomatisk sejr over Moskva, som er lige så værdifuld som tusind diplomatiske noter og fælles communiquéer. Hvis vi ikke kan komme ud over fatalismen og ligegyldigheden over for manglerne i vores eget samfund, vil de gavne Moskva - Moskva kan ikke undgå at få gavn af dem i sin udenrigspolitik.

4. Over for andre nationer må vi formulere og fremstille et meget mere konstruktivt og positivt billede af den verden, vi ønsker, end vi førhen har gjort. Det er ikke nok at tilskynde folk til at udvikle politiske institutioner, som ligner vore egne. Mange udenlandske folk, ikke mindst i Europa, er trætte og skræmte af fortidens eksperimenter og er mindre interesseret i abstrakt frihed end i sikkerhed. De søger vejledning snarere end ansvar. Det burde vi være bedre i stand til at give dem end russerne. Og hvis vi ikke gør det, vil russerne med sikkerhed gøre det.

5. Endelig må vi have mod og selvtillid til at holde fast ved vore egne metoder og samfundsopfattelser. Når alt kommer til alt er den største fare, der kan ramme os, når vi skal klare problemet med sovjetkommunismen, at vi bliver som dem, vi er i strid med."

(Kilde: Carl Johan Bryld. Verdenshistorie til HHX. Systime. 2018)

Kilde 2: Ambassadør Novikov om USA's politik, 1946

Om kildens kontekst:

Sovjetunionens ambassadør i USA, Nikolai Novikov, sendte d. 27. september 1946 en længere analyse af USA's udenrigspolitik til den sovjetiske udenrigsminister Molotov.

" USA's udenrigspolitik, som afspejler den amerikanske monopolkapitals imperialistiske tendenser, er i efterkrigsperioden karakteriseret af en stræben efter verdensherredømme. Det reelle indhold af de mange udtalelser fra præsident Truman og repræsentanter for USA's ledende kredse er, at USA har ret til at lede verden. Alle kræfterne i amerikansk diplomati, i hær, luftvåben, flåde, industri og videnskab er mobiliseret for at tjene denne politik. Med dette formål for øje er vidtgående planer om ekspansion blevet udviklet og iværksat ved diplomatiske midler, ved etableringen af et system af flådebaser og luftbaser, der rækker langt ud over USA's grænser, ved våbenkapløbet og ved udviklingen af stadig mere moderne våben. (...)

Samtidig er Sovjetunionens internationale position for tiden stærkere end før krigen. Takket være de sovjetiske våbens historiske sejre, befinder der sig sovjetiske tropper på Tysklands territorium og i andre tidligere fjendtlige lande, og dermed er der garanti for, at disse lande ikke igen bruges til et angreb på Sovjetunionen. (...)

Der gøres af USA forberedelser med henblik på en krig mod Sovjetunionen, som i de amerikanske imperialisters øjne er den store forhindring på USAs vej til verdensherredømmet. Det ses af (...) placeringen af amerikanske strategiske baser i egne, hvorfra der kan rettes angreb mod sovjetisk territorium og af forsøgene på at forberede Tyskland og Japan, så de kan bruges i en krig mod USSR. "

(Kilde: Carl Johan Bryld. *Verden efter 1914*. Systime. 2017)

Kilde 3: David Horowitz om ansvaret for Den Kolde Krig, 1965

Om kildens kontekst:

David Horowitz er amerikansk sociolog (1939-). Han udgav i 1965 bogen *The Free World Colossus*, hvor han fremlagde sit syn på årsagerne til Den Kolde Krig. Selvom Horowitz skrev dette mens Den Kolde Krig stadig fandt sted, fik hans synspunkter stor effekt på én af eftertidens tolkninger af hvem der bar ansvaret for Den Kolde Krig.

"Fra den 23. april 1945 stod russerne ansigt til ansigt med et nyt og uvenligt stemt amerikansk lederskab, der var parat til at opgive krigstidens koalition og bruge åben pression mod tidligere allierede, så snart krigen var forbi. Oven i købet kunne russerne ikke undgå hurtigt at indse, at dette nye amerikanske lederskab ikke havde til hensigt at tilbyde hjælp til det sovjetiske genopbygningsprogram, og at det endog ville gå så vidt som til aktivt at modsætte sig sovjetiske forsøg på at sikre sig de midler, som Sovjet betragtede som nødvendige til genopbygningsopgaven i form af krigsskadeserstatninger.

Desuden var de russiske ledere i denne og den umiddelbart forudgående periode vidne til en udvidelse af amerikansk magt i et formidabelt omfang. Som et resultat af den amerikanske sejr i krigen og aftalerne for freden var de nye områder under amerikansk dominans 7.000 miles fra landets grænser, og de omfattede Asiens stærkeste magt, Japan, og magtkilderne i den potentielt stærkeste europæiske nation, Tyskland. Siden 1942 havde Amerika erstattet Storbritannien som havenes hersker, også i "det mest britiske hav af alle": det østlige Middelhav.

(...)

Dels som følge af krigen og dels som følge af amerikanske initiativer nåede amerikansk økonomisk infiltration i verden enorme dimensioner i efterkrigsperioden. For blot at nævne et enkelt område kom Amerika til at eje koncessioner "på næsten halvdelen af hele Mellemøstens rigdom", denne livsvigtige bro af land mellem tre kontinenter. Ved gaver og lån "blev en stor del af verdens økonomiske årer forbundet med Amerikas pumpende hjerte af industri og landbrug". Mange af landene var afhængige af Amerika ikke alene på grund af hjælpen, uden hvilken de ville være endnu dårligere stillet, men "af rene overlevelseshensyn". "Ved en beslutning om af en eller anden grund at reducere eller afskære strømmen kunne Amerika standse fabrikker, starte optøjer og oprør, knække regeringer".

(...)

Af denne korte oversigt over omfanget og brugen af USA's magt i den første efterkrigsperiode kan det ses, at tidligt i 1947, da Den Kolde Krig blev en offentlig realitet, havde russerne reelle grunde til mistænksomhed over for amerikanske hensigter og den fremtidige brug af USA's økonomiske og militære muskler. Så kom Truman-doktrinen som en bombeeksplosion, fulgt op af Marshallplanens økonomiske "modoffensiv" i Europa. Det var på dette tidspunkt, at den offentlige fase i Den Kolde Krig virkelig blev taget op af russerne, da de besvarede Truman-Marshall-initiativerne med at styrte Ungarns og Tjekkoslovaekiets ikke-kommunistiske regeringer, at tage hurtige skridt mod fuld integration af de østeuropæiske landes økonomiske og politiske strukturer og at reducere dem til satellitter til brug i deres mobilisering mod Vesten.

(...)

For at forstå denne sidstnævnte taktik må vi til det tidligere givne billede af Amerikas magt i efterkrigstiden føje USA's besiddelse af atombomben.

(...)

Eftersom den væsentligste militære trussel kom fra bemandede atombombefly "var den størst mulige dybde til et luftforsvar livsvigtig. Under Anden Verdenskrig viste det sig, at et jagerforsvarssystems effektivitet øgedes hurtigt med forsvarszonens dybde". Derfor "konsoliderede Sovjetunionen på det politiske plan sin fremskudte militære forsvarslinje ved det politiske kup i Tjekkoslaviet i 1948 og bandt de andre satellitlande nærmere til det sovjetiske forsvarssystem".

(...)

På denne måde blev Truman-doktrinens billede af en verden delt i to fjendtlige lejre en selvopfyldende profeti. Hele USA's politik i efterkrigstiden: at stille russerne ansigt til ansigt med en "jernnæve" og "en stærk sprogbrug" samtidig med, at man gjorde det så vanskeligt som muligt for dem at udføre deres genopbygningsarbejde, fremkaldte på grund af de russiske ledes mentalitet reelt den "ekspansion", som samme politik efter sit pålydende havde til hensigt at forhindre."

(Kilde: David Horowitz: The Free World Colossus. Hill and Wang, 1965. Her efter H. Berentzen og V. Friborg Hansen: Den kolde krigs oprindelse. GMT, 1980. s. 71-72.)

Kilde 4: Statistik over modtagerlandene for Marshallhjælpen 1948-51

Land	1948/49 (mio. \$) ⬆	1949/50 (mio.\$) ⬆	1950/51 (mio. \$) ⬆	I ALT (mio.\$) ⬆
Belgien og Luxembourg	195	222	360	777
Danmark	103	87	195	385
Frankrig	1.085	691	520	2.296
Grækenland	175	156	45	366
Holland	471	302	355	1.128
Irland	88	45	0	133
Island	6	22	15	43
Italien og Trieste	594	405	205	1.204
Norge	82	90	200	372
Portugal	0	0	70	70
Schweiz	0	0	250	250
Sverige	39	48	260	347
Storbritannien	1.316	921	1.060	3.297
Tyrkiet	28	59	50	137
Tyskland	510	438	500	1.448
Østrig	232	166	70	468
Total	4.924	3.652	4.155	12.721

(Kilde: Kilden er kopieret fra Carl Johan Bryld. Verden efter 1914. Systime. 2017.)